

Ons Erfdeel 20 (1985) 5 van des

LITERATUUR

40 jaar Uitgeverij G.A. van Oorschot. Een leven vol eigenwijze erbieid voor literatuur

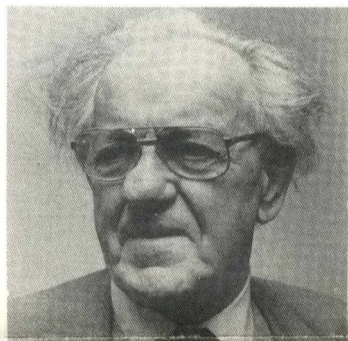
Dit jaar viert Van Oorschot het veertigjarig bestaan van zijn uitgeverij. In de speciaal daarvoor gemaakte aanbiedingsfolder schrijft Van Oorschot: „Mijn uitgeverij bestaat in het komende najaar veertig jaar. En mijn jonge vennoten vinden dat dit feit gevierd moet worden. (...) Ze hadden beter met de feestelijkheden kunnen wachten tot het vijftigjarig bestaan. Want vijftig is een rond getal.”

Geert van Oorschot werd op 15 augustus 1909 te Vlissingen geboren. Hij zat een jaar in de gevangenis als dienstweigeraar en was actief binnen de SDAP en de Onafhankelijke Socialistische Partij. Na de oorlog behoorde hij tot de in communistische kringen zo genoemde „renegaten”. Hij zou later het dichtst bij de opvattingen van DS'70 staan. Hij werkte voor de beroemde uitgever Stols en voor Querido. Ook heeft hij een tijdje met een bakfiets boeken rondgezeuld. In ieder geval vestigde hij zich vlak na de oorlog als uitgever. Van Oorschot moet zich toen als doel hebben gesteld de geest van *Forum* te doen voortleven; de „vent” boven de „vorm” stellen. Daar hoorde natuurlijk ook een

tijdschrift bij. Dat begon met *De Baanbreker* waarin vooral de politieke stukken van Josine Meyer en J. de Kadt opvielen. In januari 1948 verscheen het eerste nummer van *Libertinage*. Het was meer literair van aard. In de inleiding schreef de redactie: „Wij hebben niet de pretentie de zieke letteren te saneren. Wij willen alleen voor onszelf, en onze eigen klandizie, de maatstaven aanleggen die wij voor de juiste houden.” Al in dit eerste nummer stond nagelaten werk van Ter Braak afgedrukt en al gauw nam Van Oorschot het initiatief tot het uitgeven van diens *Verzameld Werk*.

Vanaf 1950 had Van Oorschot er een blad bij, *Het Pamflet. Weekblad tegen het publiek* onder redactie van Jacques Gans. Om een indruk te geven van het strijdbare van de tijdschriften die in het uitgeversfonds werden opgenomen, ook hier een zin uit de inleiding: „Zelfs de voormalige verzetspers hier te lande stelt alles in het werk, zoo tam, zoo mak en zoo braaf te schrijven, alsof Nederland één uitgestrekt tehuis voor ouden van dagen geworden is.”

Maar wie de geest van *Forum* wil doen voortleven moet rekening houden met Multatuli. Du Perron en Ter Braak vonden in Multatuli een voorbeeld van een schrijver met persoonlijkheid. Van Oorschot wilde dus in alle geval ook het *Verzameld Werk* van Multatuli uitgeven. Hij ver-

Geert van Oorschot (°1909).

telt zelf regelmatig het verhaal dat hij om aan het benodigde geld te komen eerst bij prins Bernhard heeft aangeklopt en na enige moeite zelfs bij de koningin genood werd.

Het tijdschrift waar Van Oorschot van droomde was er nog altijd niet. Na de opheffing van *Libertinage* zat hij enkele jaren zonder een blad „waarin hij zo nu en dan eens iets kon zeggen.” Op 15 januari 1957 liet hij onder redactie van Rob Nieuwenhuys „in nauwe samenwerking met anderen” het eerste nummer van *Tirade* verschijnen. Niet alleen literaire opvattingen waren belangrijk maar ook politieke. Net na de Hongarije-kwestie was het mogelijk zich in sterk anti-communistische zin te profileren. Na een jaar trad de uitgever zelf tot de redactie toe. Van 1968 tot 1977 was hij zelfs de enige redacteur. Nu zijn er 300 nummers verschenen. Ook als jubileumuit-

gave is een bloemlezing uit het poëziefonds, getiteld *Gedichten*, verschenen.

Van Oorscot was niet alleen redacteur en uitgever maar ook schrijver. Onder de pseudoniemen Karel Blomkwist, Kees Milot, M. Cohen en R.J. Peskens schreef hij talloze malen in *Tirade*. Als R.J. Peskens schreef hij de boeken *Uitgestelde vragen* (1964; 1977 *Mijn moeder was eigenlijk een Italiaanse*), *Twee vorstinnen en een vorst* (ook verfilmd), *Mijn tante Coleta* en *De man met de urn*. En wat in geen enkel lexicon is te vinden is dat hij onder eigen naam twee bundels poëzie publiceerde, n.l. *Gevangenis* en *De Turfgravers*. Beide geëngageerde bundels verschenen omstreeks 1930. In interviews heeft Van Oorscot meer dan eens verteld dat twee persklare manuscripten van hem gestolen zijn.

Met het jubileum presenteert Van Oorscot voor de laatste keer zijn najaarsaanbieding. Bij wijze van jubileumuitgave verscheen de *Geschiedenis van de Russische Literatuur* van Karel van het Reve. Het visitekaartje van de uitgeverij is „De Russische Bibliotheek”, complete verzamelde werken van 19^e eeuwse Russische auteurs, veelal vertaald door Charles Timmer en Karel van het Reve.

Van Oorscot heeft altijd veel vrienden en vijanden onder schrijvers gehad maar de lezers heeft ie pas echt tegen de schenen getrapt door in een advertentie met foto van hemzelf, inclusief het „anarchistenstrikje” bekend te maken dat „De Russische Bibliotheek” voortaan ook in paperback te verkrijgen is. Dat was niet volgens de afspraak.

De opvolging binnen de uitgeverij is al geregeld. Zijn zoon Wouter en Gemma Nefkens zijn al enkele jaren werkzaam als redacteur van de zaak en zullen de leiding in handen krijgen. Als het inderdaad zo ver komt, zullen we in ieder geval de markante ingekaderde stukjes van G.A. van Oorscot in *Tirade* moeten missen: „Ongeveer de helft van de

abonnees heeft thans betaald. De andere, helaas grootste helft, heeft deze daad nog niet verricht. Ik begrijp dat niet. Het invullen van een girobiljet is toch niet zo moeilijk. Ik wacht nu af of deze 'aanmaning' het zo vurig door mij gewenste resultaat zal hebben”.

Hans Renders / Tilburg

Schuin tegen het sneeuwen in

Wie „ingesneeuwd” zegt denkt aan kou, isolement, opsluiting, immobilisme. Daarover, over herfst, winter en een beetje lente, gaat *Ingesneeuwd*, de derde bundel van Miriam Van hee, haar eerste publikatie bij De Bezige Bij. De bundel bestaat uit drie afdelingen: *Cevennes*, een soort proloog met 6 gedichten, *Ingesneeuwd*, de grootste afdeling, en *Misverstand*, met 12 gedichten.

De gedichten, meestal zonder titel, doen denken aan strofen van één groot geheel. Zowel de eerste als de laatste cyclus worden door een citaat van de Duitse romanière Christa Wolf voorafgegaan. Er zit zeker structuur in, al lijkt het allemaal wat losjes in mekaar te lopen. Samenhang groeit uit de langzame progressie van thematiek, uit de eenheid van toon, stijl en uit het voortdurend samengaan van bespiegeling en emotionaliteit. Er zijn nuances te over in deze ervaringswereld maar het zijn schakeringen van eenzelfde soort basisgevoel: een troosteloosheid waarin ook gemis en onrust huist. Uitzichtloosheid, van het menselijk lot, van een al te banaal bestaan, doet uitzien, verlangen naar uitkomst.

De eerste afdeling bevat mooie gedichten. Het is meteen duidelijk dat deze poëzie het niet van grote nieuwigheden moet hebben, wel van subtiliteiten. De eerste gedichten, getiteld: lente, herfst, winter 1 en 2 plaatsen de bundel in de traditie van de beschouwelijk-intimistische ver-gankelijkheidsverzen: de seizoenen als oudste metaforen voor het leven. Speciaal is dat die thematiek hier wordt uitgewerkt tegen de weliswaar vaag en metaforisch blijvende achtergrond van

Va- Oorscot
tot revolutie